

ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКІ, НАЦІОНАЛЬНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Цінності є однією з найважливіших основ для розбудови громадянського суспільства країн світового співтовариства. Вони спрямовують вектор його розвитку та формують образ бажаного майбутнього. Саме тому, формування цінностей у підростаючого покоління є ключовою проблемою освітньої політики провідних країн світу, яка реалізується у процесі педагогічної дії, незмінними суб'єктами якої є учитель та учень. Учитель є фахівцем що навчає, виховує, розвиває та веде за собою, а учень є особистістю, яка намагається через власну емоційно-почуттєву сферу сприйняти і осмислити ту інформацію, яку їй пропонують з метою подальшого її застосування у власній життєдіяльності для розвитку тих особистісних і професійних якостей, які допоможуть їй бути успішною у сучасному світі [2, с. 17–21].

На сьогодні залишається незгодженою позиція щодо сталого визначення основних цінностей для людини, суспільства та держави. Точиться жвава дискусія в якій дослідники відстоюють свої пропозиції. Це пов'язано з тим, що поняття цінність є полісемантичним. Її визначають як духовне формоутворення, об'єктивну суть та властивість речей, вартість, важливість та значущість чого-небудь, благо, що задовольняє потреби людини. У зв'язку з цим цінності класифікують за: об'єктом засвоєння (матеріальні, моральні, духовні); метою засвоєння (альтруїстичні, егоїстичні); рівнем узагальненості (конкретні, абстрактні); способом вияву (ситуативні, стійкі); роллю у діяльності людини (термінальні, інструментальні); змістом діяльності (пізнавальні, предметно-перетворювальні (творчі, естетичні, наукові, релігійні та ін.)); належністю (особистісні (індивідуальні), групові, колективні, суспільні (також і демократичні), загальнонародні (національні), загальнолюдські тощо) [1, с. 118–124].

Гострі проблеми з якими зіштовхнулося українське суспільство та керівництво держави потребують системного підходу до їх вирішення. Серед важливих його компонентів є розробка та реалізація ціннісних основ розвитку людини, суспільства та держави [4, с. 60–61]. Ця місія покладена на всі державні інституції та недержані організації, що зацікавлені у динамічному поступі України на шляху європейської інтеграції. Ключову роль у цьому процесі відіграє система освіти, цілі якої в значній мірі реалізуються завдяки діяльності педагога. Зважаючи на це, у Державній національній програмі «Освіта (Україна ХХІ століття)» та Національній доктрині розвитку освіти наголошено на необхідності сприяння розвитку особистості, взявши за основу загальнолюдські, загальноєвропейські і національні цінності. На цій базі

доцільно розробляти вимоги до організації та здійснення освітнього процесу, який має забезпечити формування зазначених цінностей у суб'єктів учіння, що проявляються у раціональній, емоційно-почуттєвій та діяльнісній сферах особистості [5, с. 76, 78].

На наш погляд, зазначені групи цінностей доцільно брати за основу у формуванні громадянської компетентності майбутнього педагога, який проходить підготовку у вищих педагогічних навчальних закладах України [3, с. 15–21].

До основних загальнолюдських цінностей ми відносимо: добро, красу, істину, справедливість і сім'ю. Серед пріоритетних національних цінностей визначаємо: патріотизм, державний суверенітет, національну безпеку та національну культуру. Ключовими європейськими цінностями виокремлюємо: природні права людини, демократію та верховенство права.

Література

1. Ігнатенко П.Р. Аксіологія виховання: від термінології до постановки проблем // міжнар. наук.-практ. читання: «Цінності у вихованні підростаючого покоління; проблеми, пошуки, перспективи» (Київ, 20–21 листопада 1996 року) // Педагогіка і психологія. – 1997. – №1. – С. 118–124.

2. Зязюн І. А. Ціннісні пріоритети підготовки вчителя / І. А. Зязюн // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей : зб. матеріалів X міжнар. пед.-мистец. читань пам'яті професора О. П. Рудницької / [голов. ред. І. А. Зязюн] ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, відділ пед. естетики та етики. – Чернівці : Зелена Буковина, 2013. – Вип. 4. – С. 17–21.

3. Піддячий В. М. Аксіологічні основи розвитку громадянської компетентності майбутнього педагога / В. М. Піддячий // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Пед. науки. – 2018. – Вип. 1-2 (54-55). – С. 15–21.

4. Піддячий М. І. Освіта і наука України : соціально-трудовий розвиток молоді / М. І. Піддячий // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – 2017. – №13. – С. 75–80.

5. Піддячий М. І. Освіта і наука України у вимірі громадянських суспільств: соціально-професійна орієнтація / М. І. Піддячий // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2016. – №3. – С. 59–65.